Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle | Asiantuntijalausunto 24.2.2022 | VN/21126/2021 |

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta; kuuleminen 25.2.2022

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE TYÖLLISYYDEN EDISTÄMISEN KUNTAKOKEILUN VOIMASSAOLON JATKAMISTA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia (1269/2020), julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia (916/2012) ja työttömyysturvalakia (1290/2002).

Tausta

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettu laki (1269/2020), jäljempänä kuntakokeilulaki, on tullut voimaan 1.3.2021 ja on nykyisellään voimassa 30.6.2023 asti. Kuntakokeilulailla TE-toimistojen tehtäviä on siirretty kuntien vastuulle. Kuntakokeilulain tavoitteena on edistää pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitetta työllisyysasteen nostamisesta ja kuntien roolin vahvistamisesta työllisyyspalvelujen järjestäjänä. Kuntakokeilulain voimassaolon jatkamisella pyritään osaltaan varmistamaan sujuva siirtyminen siihen, että työvoimapalvelut voitaisiin jatkossa säätää pysyvästi kuntien tehtäväksi.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin esitettyjen muutosten tarkoituksena on varmistaa, että hallituksen kevään 2021 puoliväliriihen päätöksen mukainen TE-palveluiden pysyvä siirtäminen kuntien vastattavaksi voidaan toteuttaa sujuvasti TE-palvelut 2024 –uudistuksen yhteydessä vuoden 2024 aikana.

Keskeiset ehdotukset ja niiden vaikutukset

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain voimassaolon jatkaminen

Laki on nykyisellään voimassa 1.3.2021-30.6.2023. Esityksessä ehdotetaan, että lain voimassaoloa jatkettaisiin siten, että laki olisi voimassa 1.3.2021-31.12.2024.

Esitetyn muutoksen tarkoituksena on jatkaa lain voimassaoloa, kunnes TE-palveluiden pysyvästä siirrosta kuntiin on tarkoitus säätää lailla hallituksen puoliväliriihen 29.4.2021 päätökseen sisältyvän tavoitteen mukaisesti.

Nyt esitetyn kokeilulain voimassaolon jatkamisen yhtenä tarkoituksena on välttyä ylimääräisiltä henkilöstösiirroilta ja näiden mahdollisesti aiheuttamilta ongelmilta. Samalla kokeilun jatkamisella pyritään turvaamaan työvoimapalveluiden lakisääteisten palveluiden jatkuminen ilman häiriöitä. Esitetyn muutoksen toteutuessa työ- ja elinkeinotoimistoista kokeilukuntiin siirtynyt henkilöstö siten jatkaa työskentelyä kokeilukunnissa ilman edestakaista siirtelyä. Työllisyyden kuntakokeilujen jatkamisen johdosta kokeiluun siirtyneiden TE-toimiston virkamiesten kanssa käydään yhteistoimintamenettelyt. YT-neuvottelut käydään syksyn 2022 aikana. Myös kokeilualueiden kunnissa tullaan käymään YT-neuvottelut työvoimapalvelutehtäviä hoitavien kunnan viranhaltijoiden ja muiden kunnan työntekijöiden kanssa. YT-neuvotteluiden keskeisenä tarkoituksena on varmistua siitä, että mahdollisimman suuri osa kuntakokeilun piirissä työskentelevästä henkilöstöstä jatkaa työskentelyä kuntakokeilussa, koska kokeilussa jatkaminen edellyttää valtion virkamieslain sekä kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain mukaan suostumusta kokeilussa jatkavilta henkilöiltä.

Esitetystä kuntakokeilulain voimassaolon jatkamisesta valtiolle aiheutuvat lisäkustannukset, jotka kohdistetaan ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle (KEHA-keskus) ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoille ovat yhteensä noin viisi miljoonaa. Lisäksi esityksestä aiheutuisi valtiolle aluehallintovirastojen toimintamenoihin kohdistettavat 195 000 euron lisäkustannukset. Vuosien 2023 ja 2024 osalta edellä aiheutuviksi kuvatut kustannukset on tarkoitus kattaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan kehyksestä momentilta 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut, siirtomääräraha 2 v). Hankkeella ei siten ole budjettivaikutuksia eikä sitä tarvitse kytkeä valtion talousarvioon.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain siirtymäsäännöksen 4 momentin kumoaminen

Siirtymäsäännöksen 4 momentissa todetaan nykyisellään, että asiakkaiden ohjaaminen kokeiluun päättyy 31 päivänä maaliskuuta 2023. Esityksessä ehdotetaan, että tämä siirtymäsäännöksen 4 momentti kumotaan.

Hallituksen kevään 2021 puoliväliriihen päätöksen mukaisesti työvoimapalvelut on tarkoitus siirtää kuntiin pysyvästi vuoden 2024 aikana tai viimeistään välittömästi nyt esitetyn kuntakokeilulain voimassaolon päätyttyä 31.12.2024. Tämän puoliväliriihen päätöksen johdosta kuntakokeilulain siirtymäsäännöksen 4 momenttia ei pidetä enää tarpeellisena, koska asiakkaiden ohjaamista kuntakokeiluun ei ole tarkoituksenmukaista päättää ennen kuin on tarkoitus siirtyä pysyvään kuntapohjaiseen järjestämismalliin.

Oikeus kulukorvaukseen

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa säädetään tilanteista, joissa työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää kulukorvausta henkilöasiakkaalle. Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1270/2020) voimaantulosäännöksen voimassaoloa 30.6.2025 asti.

Voimaantulosäännös on nykyisellään voimassa 1.3.2021-30.6.2023. Esityksessä ehdotetaan, että lainkohdan voimassaoloa jatketaan em. tavoin siten, että lainkohta olisi voimassa 1.3.2021-30.6.2025.

Voimaantulosäännöksen voimassaolo päättyy nykyisin voimassaolevan kuntakokeilulain voimassaolon päättyessä 30.6.2023. Voimaantulosäännöksen säätämisen lähtökohtana on ollut se, että työvoimapalveluiden asiakkaalle maksettava kulukorvaus työllistymistä tukevaan palveluun osallistumisesta aiheutuvista kustannuksista on edellytys sille, että palveluun osallistumista voidaan velvoittaa työvoimapalveluiden asiakkaalta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa kulukorvauksen maksaminen on säädetty työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaiden osalta työ- ja elinkeinotoimistojen tehtäväksi. Kuntakokeilulain 10 §:n 1 momentin 3 kohdan c-alakohdassa kuntakokeilulain mukaisten kokeilualueiden kuntien tehtäväksi on säädetty myöntää valtion lukuun julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua harkinnanvaraista kulukorvausta kuntien työvoimapalveluiden asiakkaille. Jatkamalla lainkohdan voimassaoloa 30.6.2025 asti voitaisiin varmistua siitä, että kulukorvausta voidaan maksaa edellytysten täyttyessä niiden palveluiden osalta, jotka alkavat viimeistään 31.12.2024.

Voimaantulosäännöksessä todetaan tällä hetkellä myös seuraavasti: ”Tätä lakia sovelletaan kulukorvauksen myöntämiseen sellaisen palvelun ajalta, joka on alkanut tämän lain voimassa ollessa, jos kulukorvausta on haettu viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2023. Oikeus kulukorvaukseen voi jatkua 30 päivään kesäkuuta 2023 asti.”. Lainkohtaa esitetään muutettavaksi siten, että siinä todettaisiin jatkossa seuraavasti: ”Tätä lakia sovelletaan kulukorvauksen myöntämiseen sellaisen palvelun ajalta, joka on alkanut tämän lain voimassa ollessa, jos kulukorvausta on haettu viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2025. Oikeus kulukorvaukseen voi jatkua 30 päivään kesäkuuta 2025 asti.”.

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Työttömyysturvalain 2 a luvun väliaikaisesti voimassaolevassa 14 a §:ssä säädetään, että työnhakijalla on työttömyysturvalakia sovellettaessa pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa työttömyysturvaoikeutta menettämättä siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta tiettyihin työllistymistä tukeviin palveluihin, sekä pätevä syy kieltäytyä tiettyihin palveluihin osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

Pykälä on voimassa 31.12.2023 asti ja sitä sovelletaan, jos palvelu on tai olisi alkanut viimeistään 30.6.2023. Pykälän voimassaoloa jatkettaisiin voimaantulosäännöstä muuttamalla siten, että säännös olisi voimassa 30.6.2025 asti ja sitä sovellettaisiin palveluihin, jotka alkavat viimeistään 31.12.2024. Muutos vastaisi ajallisesti työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin esitettyä muutosta.

Voimaantulo

Lakimuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2022.

LIITE Ppt-esitys

laati: erityisasiantuntija Juha Keski-Koukkari ja neuvotteleva virkamies Lari Anttonen